

БИБЛИОГРАФИЈА

BIBLIOGRAPHY

Глобална социјално-економска географија: Сборник научних трудов памяти Н. В. Алисова / Под ред. Н. А. Слуки. – М.-Смоленск, Ойкумена, 2011. – 272 с.

Зборник под насловом „Глобална социјално-економска географија“ посвећен је светлој успомени на једног од знаменитих руских географа, професора Николаја Васиљевича Алисова (1921-2001. г.), поводом 90 година од његовог рођења и 10 година од његове смрти. Уредник овог зборника Н. А. Слука, успео је да сачини јубиларни зборник који има не само свечани карактер, већ и научну вредност. Различити самостални сижери повезани су у три дела. Први део је персонализован - садржи биографију Н. А. Алисова и сећања његових бивших сабораца и сарадника, колега, ученика. Професор Н. А. Алисов се бавио економском географијом света (посебно Немачке и Кине) и географијом индустрије (посебно хемијске индустрије). За свој рад добио је признања Заслужни делатник науке Руске федерације, Заслужни предавач Московског универзитета. Нека ми буде допуштено да овде кажем, да сам и ја имао ту част да упознам професора Алисова 1990. године, у време мог краћег боравка на Катедри географије светске привреде Географског факултета МГУ им. М. В. Ломоносова, чији је он био први шеф. Остао ми је у сећању као достојанствен и културан човек, велике радне енергије и научне ерудиције. Неколико дана је само мени, тада младом и непознатом доценту из Србије, који се интересовао за индустријску географију, држао предавања о факторима размештаја хемијске индустрије, трудећи се да ми пренесе своја богата знања и искуства. Тај пријатељски приступ и блага реч, сигурност и доступност у излагању сложене материје, веома су ме се дојмили.

Други део књиге садржи научне радове о проблемима у домену социјално-економске географије, којом се бавио Н. В. Алисов. Петнаест научних радова сложено је по принципу од општег ка посебном, следећим редом: Грчић М., Размишљања о проблемима савремене географије; Мироненко Н. С., Тенденције развитка светске привреде у условима глобализације; Родионова И. А., Просторна динамичност система светске индустрије; Ткаченко Т. Х., Тенденције стварања индустријских комплекса у савременим условима; Сокољскиј В. М., Феномен специјализације у светској хемијској индустрији и његови географски аспекти; Јелисејев Г. П., Географски аспекти развитка азотне индустрије света; Гитер Б. А., Јанукович Ф. Н., Социјално-економски фактори интеграције земаља с прелазном економијом у Европску унију; Бабулин В. Л., Централни економски рејон – традиционална платформа почетка новог кондратјевског таласа; Максаковскиј В. П., Русија у глобализујућем свету; Самбурова Е. Н., Кина и светска привреда – проблеми међудејства; Вардомскиј Л. Б., Економска сарадња СССР и Пољске у периоду 1945-1991 г. – поглед у будућност; Чубарев И. Г., Хонгконг – светски еталон „града-врата“; Гладкиј А. В., Индустријске агломерације Украјине – проблеми и перспективе; Горлов В. Н., Фоменко И. В., Чернишева Н. В., Индустријска политика у Москви почетком XXI века.

Трећи део представља потпуну библиографију радова Н. В. Алисова, која садржи 200 одредница сложених по годинама издања, од 1954. до 2005. године. Из библиографије се види да је Н. В. Алисов био веома савестан и плодотворан аутор, широких интересовања и дубоке мисли. Од краја 1950-их година, када је ушао у науку, па до смрти (2001) није допустио да ни једна година прође без објављеног рада.

Катедра за географију светске привреде Географског факултета МГУ, овом књигом се на достојан начин одужила свом првом шефу и дугогодишњем професору, евоцирала успомене и истовремено дала научни допринос социјално-економској географији којој је он посветио читав свој радни век. Уверени смо да ће књига бити од користи како за специјалисте у области историје и методологије географије, географије светске привреде, индустријске географије, регионалне географије, георбанистике и сродних дисциплина, тако и за младе нараштаје географа који улазе у свет социјално-економске географије.

Мирко Д. Грчић

Мирко Д. Грчић: Географија религија, Географски факултет Универзитета у Београду, Београд, 2011.

Ова књига представља научну синтезу или амалгам између историје и географије религија, који баца ново светло на процес генезе, дифузије и трансформације религија Старог света. Аутор ове књиге покушава да изнађе фактор „икс“ тих процеса у узајамним везама и односима географске средине и људског трансцендента. Можда ће неким читаоцима овај приступ изгледати превише амбициозан и географизан, али ће се убрзо уверити да се ради о веома занимљивом и необичајном тексту. Посебна пажња посвећена је емпиријској анализи конкретних религија, у њиховом развоју и међусобним спregaма са одговарајућим environmentom. С тим у вези аутор је сагледао активности њихових твораца, сакралне центре, границе и баријере ширења у простору. Интересантно је да су све велике светске религије настале у рубном појасу евроазијског копна, где кореспондирају контрасти копна и мора, планине и низије, сушне и влажне климе, шуме и пустиње, земљорадње и сточарства. Сама та чињеница доказује да се не може искључити географски фактор у објашњавању генезе и

еволуције светских религија, као што је чест случај у историјским, антрополошким, социолошким и сродним истраживањима.

Прво поглавље, под насловом „Религија Као елемент и фактор културе“, садржи три одељка, у којима аутор дефинише појам религије и објашњава њено деловање кроз култове месије или пророка, догме, ритуале, свете књиге, сакрална места, институционалне организације и свештенство. Даље се аутор бави функцијама религије, компарацијама религије и науке, и типологијом религија.

Друго поглавље, под насловом „Религија и филозофски поглед на свет“ састоји се од шест одељака. У њему аутор анализира филозофске основе религија, на којима су изграђени митови, догме, ритуали и институције. Процеси развоја и узајамних релација човека и природе, представљају универзална и вечна питања религије и филозофије. Наиме, насупрот очигледног јединства и целовитости света, постоји дуализам закона природе и друштва, релативност времена и простора, супротност материјалног и духовног начела, противуречност процеса поретка и хаоса или нужности и случајности. У вези са представама о покретачким снагама историје људске цивилизације, формиране су две дијаметрално супротне слике света – детерминизам и неопредељеност, а основна разлика између источних и западних религија јесу управо те две слике света. Аутор се посебно бави идејом прогреса, као карактеристиком јудаизма и хришћанства, али ту идеју запажа и у идеологијама које се супротстављају укоренењем религијама, иако су им структурно сличне.

Треће поглавље, под насловом „Географска средина и религија“ комплексно разматра релације између религије и географске средине. Аутор указује на то да је за разумевање одлика религија, култура и цивилизација, неопходно сагледати географску и економску средину у којој су оне настале. Географију религија јасно дефинише као дисциплину која се бави проучавањем размештаја религија и културних група, издвојених по конфесионалним карактеристикама. Такође, даје темеље сакралне географије, одређујући је као правац културне географије који истражује спектар односа културне групе према простору – у сакралној географији се не истражује религија у простору, већ простор у религији. Аутор се у овом поглављу бави сакралним просторима и светим местима, објашњавајући феномен и географију религијских ходочашћа.

Четврто поглавље, под насловом „Политеизам древних цивилизација“, кроз пет одељака, бави се генезом, еволуцијом и распрострањењем шаманизма, те многобожачких религија древних речних аграрних цивилизација (кinesке, египатске) и античких медитеранских цивилизација (грчке и римске). Посебна пажња посвећена је паганским предхришћанским религијама народа који су живели у шумским пределима Европе – Келта и Старих Словена. У сваком одељку обрађене су митолошке представе и најважнија култна места и храмови.

У петом поглављу, под насловом „Дуалистичке религије Средњег Истока“ обрађена је древна религија поклоника ватре – зороастризам, и неке њему сличне религије као што су зурванизам, маздаизам, језидизам, мандеизам.

Шесто, седмо и осмо поглавље посвећени су тзв. аврамистичким или западним религијама чија карактеристика је строги монотеизам. То су јудаизам, хришћанство и ислам. Заслужено место у овим поглављима припада традицијама ходочашћа, где посебно место заузимају Јерусалим и Мека.

Поглавља од деветог до четрнаестог посвећена су источњачким религијама. Искрпно је дат географски преглед хиндуизма, будизма, цаинизма, сикизма, конфучијанства, таоизма, шинтоизма. Посебан значај има и упоредни преглед сличности и разлика између источних и западних религија. Такође, објашњени су и религијски празници и манифестације, те традиције и центри ходочашћа.

Петнаесто поглавље, посвећено је нетрадиционалним религијама. У „Закључку“ су садржана синтезна разматрања аутора о географским факторима генезе, еволуције и ширења религија. На крају је дат речник мање познатих термина, списак литературе, индекс појмова и резиме на енглеском језику. Обим књиге износи 500 страна, укључујући и 54 илустрације (углавном карте) у боји.

Књига је веома добро илустрована и документована, писана јасни стилем и језиком, тако да нема тешкоћа у разумевању и акцептирању текста. Важна карактеристика књиге је то, што су у њој спојене две вертикале о религијама – историјска и географска. Ово оригинално и вредно научно дело попунило је велику празнину, у правом смислу те речи, у географији религија и сакралној географији, како у домаћој тако и у светској литератури. Посебна вредност књиге је теоријска база излагања и интердисциплинарност приступа. Стога смо уверени да ће књига бити интересантна не само за географе, него и за шири круг читалаца.

Драгица Р. Гатарућ